

УДК 721:7 034.7(477.83/.86)

В. Я. Тарас

докторант Інституту народознавства НАН України

РОЗПЛАНУВАННЯ РЕЗИДЕНЦІЙНИХ БАРОКОВИХ САДОВО-ПАРКОВИХ ЗАКЛАДЕНЬ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ГАЛИЧИНИ

Анотація: розглянуті чинники, які вплинули на розміщення та композиційно-формульовані схеми резиденцій Галичини після прийняття Люблінської унії 1569 р. З'ясовано, що садово-паркові закладання здійснювались у просторовій структурі сіл Галичини на основі семи планувальних схем, які сформувалися протягом другої половини XVII – XVIII ст.

Ключові слова: садово-паркове мистецтво, бароко, сільська місцевість, сакральні споруди, замки, палаци, садово-паркові закладення.

Найбільш значні і прогресивні досягнення архітектури бароко полягають в розробці нових принципів містобудування, поєднання в єдину композицію середмістя, сакральних, світських споруд та садово-паркових закладень, як невід'ємних складових цих ансамблів. Згідно з цими принципами, розташування та розпланування садів і парків як об'ємно-просторових об'єктів безпосередньо залежало від планувальної структури міст і сіл*.

Важливим чинником, що вплинув на розміщення та композиційно-планувальні схеми резиденцій, стала Люблінська унія 1569 року. Після прийняття цієї унії протягом двох наступних століть в Галичині відбувався процес полонізації. Українська знать була чутливою до власного соціального статусу, її пов'язаність з православною релігією та культурою, що вважались неповноцінними, глибоко вражала її самолюбство. Внаслідок чого більшість славетних магнатських родів стали масово зрікатися віри батьків і приймати католицизм, а з ним польську мову та культуру [1]. Ці події призвели до активного закладення нових й розбудови вже наявних римо-католицьких храмів та монастирських комплексів. Велика їх кількість засновувалась представниками шляхетних родин одночасно з власними резиденціями. Так як резиденції зазвичай знаходились в місцевостях, віддалених від великих міст, поєднання з сакральними спорудами сприяло утворенню духовно-громадського центру, в якому зосереджувалась релігійна та світська сторони

* Дана стаття викладає лише результати виконаних досліджень; актуальність теми, історіографія, джерельна база, чинники, які визначили розпланування закладень, розглянуті автором у статтях: "Історичні витоки походження парку" [2], "Історичні аспекти походження саду" [3], "Вплив містобудівельних чинників на розпланування барокових замкових садів та парків Галичини" [4].

життя, що сприяло соціально-економічному, просвітницькому та духовному розвитку населення галицьких сіл протягом другої половини XVIII століття.

Для планувальної організації духовно-громадського центру сільських населених пунктів Галичини властивою є схема з об'ємно-просторовим зв'язком **сакральна споруда — резиденція**, яка має декілька різновидів. Взаємне місцезрештування сакральних споруд і резиденції формує планувальне вирішення садового закладення, як при резиденції, так і при сакральних спорудах. Виникнення цих схем було спричинене формуванням протягом другої пол. XVII ст. — XVIII ст. нових поглядів на взаємостосунки між людиною й Богом в повсякденному житті. Церква в Галичині поступово втрачає свою монопольну функцію носія культурних міркувань, в цей час зміцнюється роль великопанських резиденцій, як виразника і генератора нових ідей і розвитку світоглядних орієнтирів в духовному та мистецькому житті. Перша пол. XVIII ст. в Галичині характеризується поєднанням духовного (сакральні споруди та монастирські комплекси) й світського (резиденції з садово-парковими закладеннями) начал, що привело до створення просторово-композиційних зв'язків між сакральними спорудами та резиденційними ансамблями.

Отже, виокремимо різновиди розташування резиденцій в сільських населених пунктах. Згідно з традицією, костел споруджували в центрі села або на видному місці, композиційно пов'язуючи з центром села. При такій схемі розміщення сакральної споруди було декілька варіантів розміщення ансамблю резиденції.

Перший варіант, схема безпосереднього зв'язку **сакральна споруда — резиденція — сад**. Коли ж костел уже стояв, нову магнатську резиденцію закладали так, щоб вона була візуально та планувально скерована на костел, на поздовжній осі за головною спорудою резиденції розміщувався сад. Таким чином, утворювалась планувальна вісь **сакральна споруда — сад (резиденції) — споруда резиденція — сад (резиденції)** (схема I.1). Зазначена схема розміщення характерна для населених пунктів Вибранівка (Жидачівський р-н Львівської обл.), Вірів (Кам'янка-Бузький р-н Львівської обл.), Гвіздець смт. (Коломийський р-н. Івано-Франківської обл.), Нагачів (Яворівський р-н. Львівської обл.), Отинія (Коломийський р-н Івано-Франківської обл.), Піддністр'яни (Жидачівський р-н Львівської обл.), Пеняки (Бродівський р-н Львівської обл.), Потік (Рогатинський р-н Івано-Франківської обл.), Приозерне (Рогатинський р-н Івано-Франківської обл.), Пужники (Тлумачський р-н Івано-Франківська обл.), Рожнятів (Івано-Франківська обл.), Свидниця (Яворівський р-н Львівської обл.), Смолянка (Тернопільський р-н Тернопільської обл.), Товстé

(Заліщицький р-н Тернопільської обл.), Тустань (Дрогобицький р-н Львівської обл.)

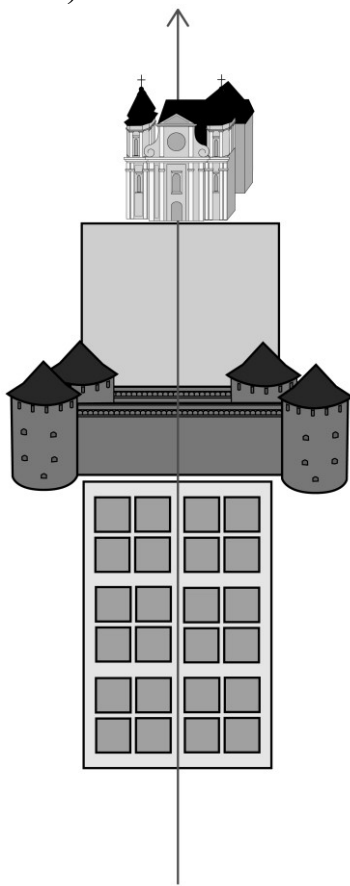

Схема I.1

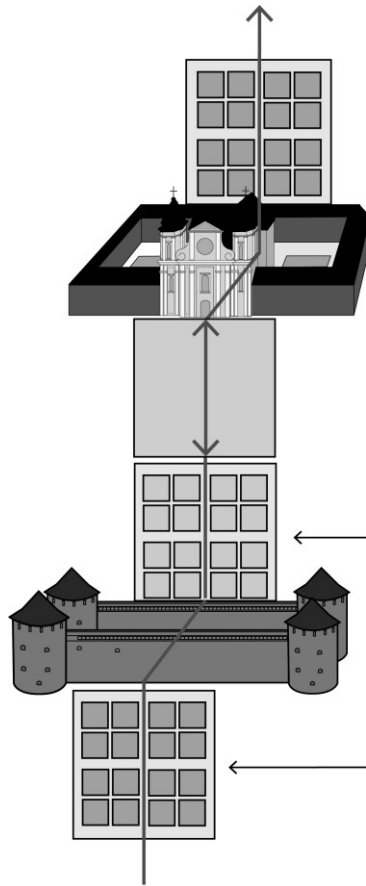

Схема I.2

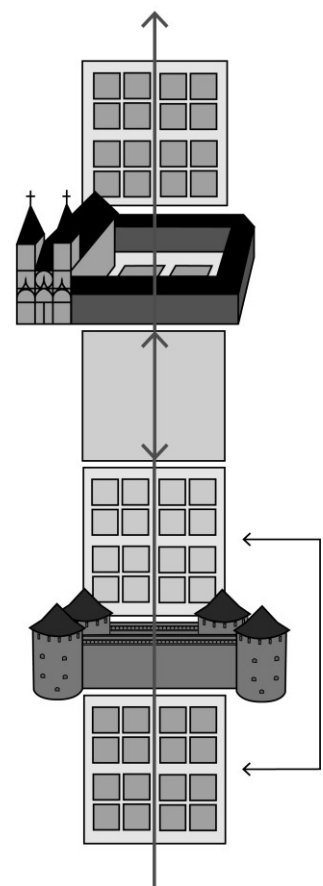

Схема I.3

У випадку, якщо роль сакральної споруди виконував монастир, планувальна вісь проходила через **сад (монастиря) — монастирські споруди — сад (резиденції) — споруду резиденції — сад (резиденції)** (схема I.2). Така схема вирішення спостерігається у с. Мику́линці (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Олесько (Буський р-н Львівської обл.), Рава-Руська (Жовківський р-н Львівської обл.). Іншим варіантом є випадок, коли резиденція вже була закладена в попередні часи, тоді на поздовжній осі до головної споруди резиденції закладається костел, простір між костелом і резиденцією займає сад, який також міг займати площу, що знаходилась за головною спорудою резиденції в керунку поздовжньої осі (схема I.3). Зазначена схема розміщення характерна для населених пунктів Баличі (Мостиський р-н Львівської обл.), Годіні (Мостиський р-н Львівської обл.), Головчинці (Заліщицький р-н Тернопільської обл.), Горожанка (Монастирський р-н Тернопільської обл.), Гряда (Жовківський р-н Львівської обл.), Збручанське (Борщівський р-н Тернопільської обл.), Колиндяни (Чортківський р-н Тернопільської обл.), Кутище (Бродівський р-н Львівської обл.), Любша (Жидачівський р-н Львівської обл.), Махнівці

(Золочівський р-н Львівської обл.), Михальче (Городенківський р-н Івано-Франківської обл.), Тернопіль.

Аналіз кадастрових карт фон Міга показав, що резиденцію намагались візуально поєднати з римо-католицьким костелом, але українська шляхта, що вже перейшла на католицизм, все ж не могла ігнорувати православні храми, особливо коли замок був закладений в попередні часи, цей візуальний та планувальний зв'язок між православною церквою зберігався. Це явище спостерігаємо у схемі II: **сакральні споруди — резиденція — сад (резиденції)**. Ця схема є найбільш чисельною за кількістю об'єктів, окрім того, вона розподіляється на декілька варіантів.

Перший варіант схеми II був характерний для сільських населених пунктів, у яких в попередні століття вже були закладені православні церкви. Не дивлячись на те, що в XVIII ст. в більшості сільських населених пунктах Галичини кількість православних храмів переважала католицькі, при спорудженні будівель резиденції й католицької святині перевага віддавалась римо-католицькому храмові. Таким чином, населений пункт, що перебував у приватній власності, мав мати певні атрибути, щоб відповідати статусу резиденції, а саме: резиденцію в вигляді замку, палацу чи садиби з садово-парковим закладенням та костел, як знак належності власника та мешканців селища до державного віросповідання. Утворена таким чином композиція мала ідеологічний підтекст, власники міст і містечок в такий спосіб підкреслювали свою прихильність до католицької віри, що було яскравим свідченням їх політичного становища в Галичині. Не менш важливе значення надавалося зовнішньому вигляду сакральної споруди, вона мала бути репрезентативною. Будівництво дерев'яних церков не сприяло цьому. Використання каменю та цегли при спорудженні костелів давало змогу зводити їх великих розмірів і високими. Новозбудовані римо-католицькі монастирські комплекси та храми постають як найбільші споруди у схемі **сакральна споруда — резиденція — сад**. Отже, при існуванні в сільському населеному пункті церкви резиденція з садом закладається на одній планувальній осі з костелом. Таким чином, утворюється прямокутний (або наближений) трикутник, в вершинах якого розміщуються **резиденція — костел — церква**, сад розміщується на осі, що проходить через споруду резиденції і костелу (схема II.1). Зазначена схема притаманна населеним пунктам Батятичі (Кам'янка-Бузький р-н Львівської обл.), Вишнівчик (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Завалів (Бережанський р-н Тернопільської обл.), Лисівичі (Стрийський р-н Львівської обл.), Пчани (Стрийський р-н Львівської обл.), Семенівка (Пустомитівський р-н Львівської обл.), Судова Вішня (Мостиський р-н Львівської обл.), Теребовля

(Тернопільська обл.) Тісмениця (Івано-Франківської обл.), Увісла (Гусятинський р-н Тернопільської обл.), Улашківці (Чортківський р-н Тернопільської обл.).

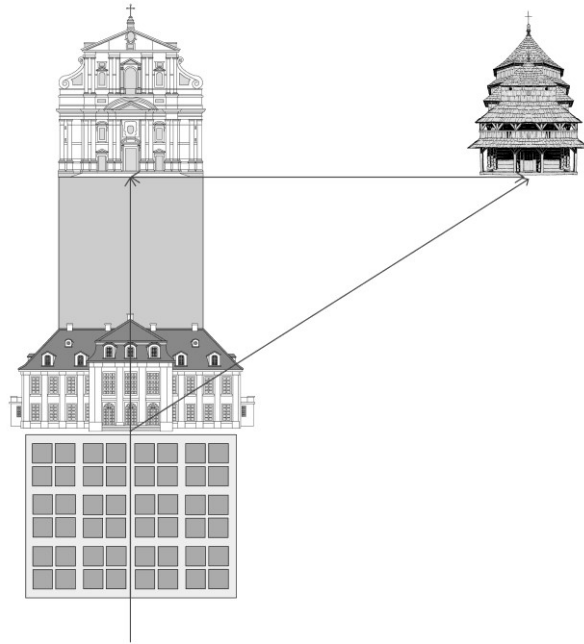

Схема II.1

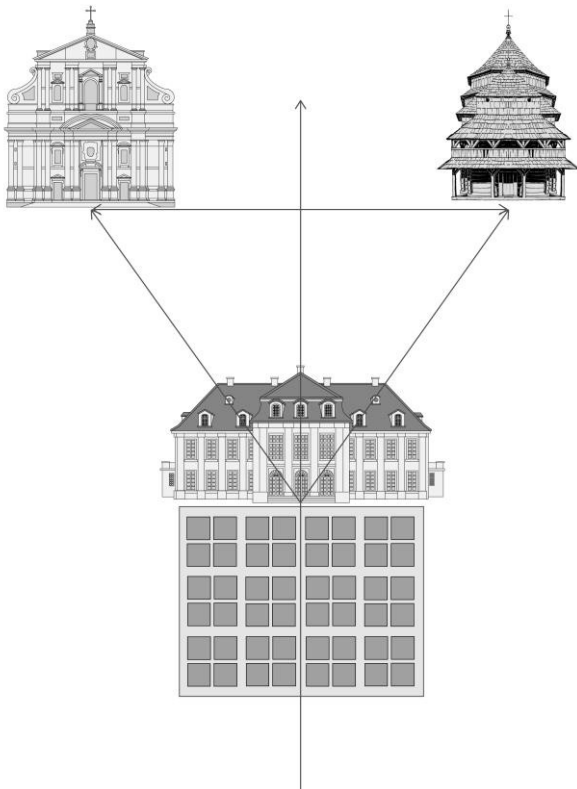

Схема II.2

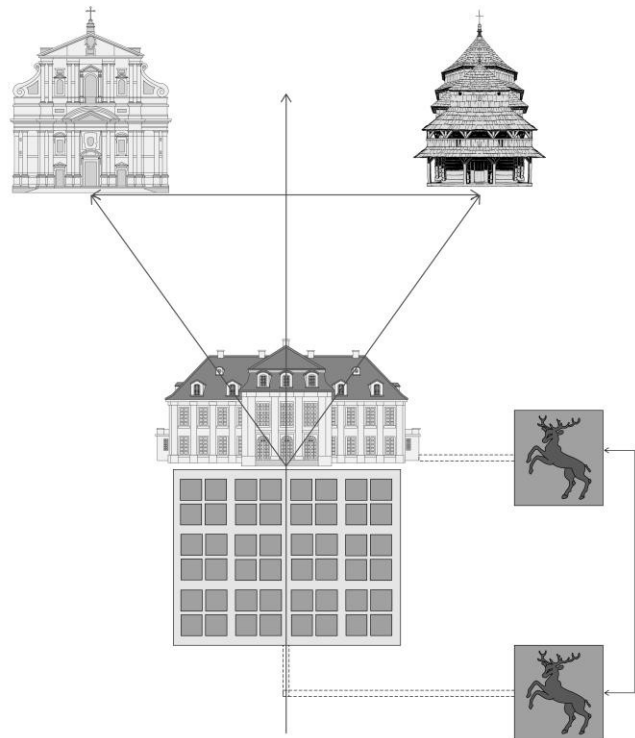

Схема II.3

При наявності двох рівнозначних сакральних споруд резиденцію намагаються розташувати в вершині утвореного рівнораменного (або наближеного) трикутника. Сад розміщується перпендикулярно до головної споруди резиденції, на осі, що збігається з висотою утвореного планувального

трикутника (схема П.2). Така схема властива для населених пунктів Голгоча (Бережанський р-н Тернопільської обл.), Гонятичі (Миколаївський р-н Львівської обл.), Дуб'є (Бродівський р-н Львівської обл.), Лука (Городенківський р-н Івано-Франківської обл.), Нагірянкa (Ягільницький замок, Чортківський р-н Тернопільської обл.), Нагор'яни (Пустомитівський р-н Львівської обл.), Підгірці (Миколаївський р-н Львівської обл.), Скалат (Підволочиський р-н Тернопільської обл.), Ходорів (Жидачівський р-н Львівської обл.). В деяких випадках від головної споруди резиденції або саду може бути відведена дорога, що веде до звіринцю, розміщеного в лісі (схема П.3). Схема характерна для м. Підкамінь (Бродівський р-н Львівської обл.), Підгородище (Перемишлянський р-н Львівської обл.).

Як різновид цієї схеми можна зустріти схему у вигляді просторового чотирикутника, в яку окрім резиденції вводяться різні християнські споруди, церкви, костели, монастирі та каплички (схема П.4). Сад резиденції при такій схемі містився на одній з чотирьох планувальних осей.

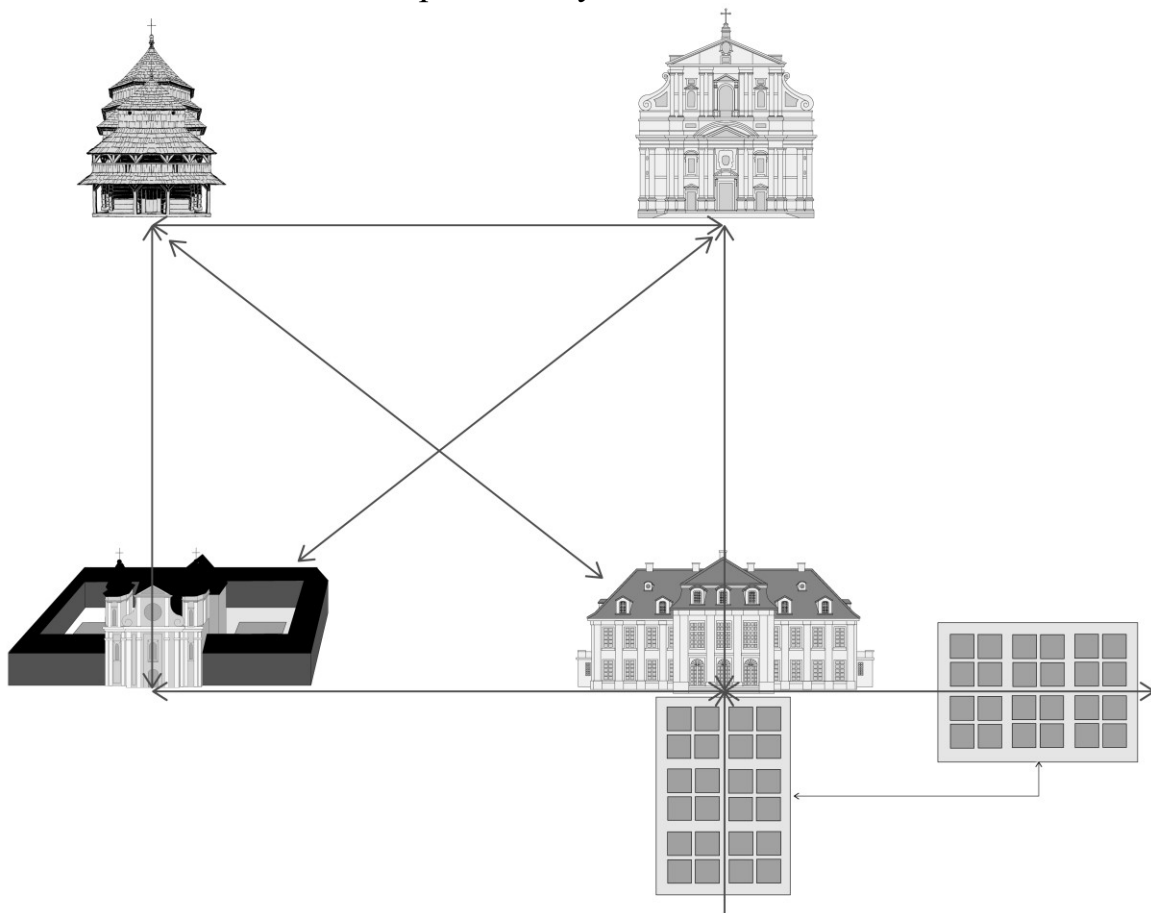

Схема П.4

Для сільської місцевості Галичини однією з характерних форм поселення є ланцюгова, при якій селянські двори розташовувались обабіч дороги чи ріки. Сусідні двори або невеликі їх групи могли знаходитися як поряд, так і на певній відстані один від одного. Конфігурація ланцюгівок залежала від форми

русла ріки чи дороги. Виникнення ланцюгівок у Карпатах зумовлене як етнічними традиціями українців (прирічкове розташування поселень), так і географічними та соціально-економічними факторами (вузькість гірських долин, залишки патронімії, двописьна толоко-царинна система землеробства тощо). Таким чином, головна планувальна вісь вже була задана головною вулицею, на якій розміщувалась сакральна споруда, резиденція з садово-парковим закладенням замикала перспективу головної вулиці, утворюючи планувальний зв'язок **сакральна споруда — резиденція**. На продовжені цієї осі перпендикулярно до головної споруди резиденції розміщувалося садово-паркове закладення (схема III.1). Описана схема розміщення характерна для населених пунктів: Бичківці (Чортківський р-н Тернопільської обл.), Великі Дідущичі (Стрийський р-н Львівської обл.), Вішня (Городоцький р-н Львівської обл.), Вороблячин (Яворівський р-н Львівської обл.), Горішня Слобідка (Монастириський р-н Тернопільської обл.), Денисів (Козівський р-н Тернопільської обл.), Довгомостиська (Мостиський р-н Львівської обл.), Жовтанці (Кам'янка-Бузький р-н Львівської обл.), Забір'я (Жовківський р-н Львівської обл.), Зарудці (Жовківський р-н Львівської обл.), Звенигород (Пустомитівський р-н Львівської обл.), Ісаків (Тлумацький р-н Івано-Франківської обл.), Ковалівка (Коломийський р-н Івано-Франківської обл.), Колодіївка (Підволочиський р-н Тернопільської обл.), Конюхи (Козівський р-н Тернопільської обл.), Конюшків (Бродівський р-н Львівської обл.), Краковець (Яворівський р-н Львівської обл.), Крехів (Жовківський р-н Львівської обл.), Криве (Козівський р-н Тернопільської обл.), Крисовичі (Мостиський р-н Львівської обл.), Кротощин (Пустомитівський р-н Львівської обл.), Кучезів (Кам'янка-Бузький р-н Львівської обл.), Кульпарків (м. Львів), Лисків (Жидачівський р-н Львівської обл.), Ліснівчичі (Городоцький р-н Львівської обл.), Михайлівка (Борщівський р-н Тернопільської обл.), Містки (Пустомитівський р-н Львівської обл.), Млиниська (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Ляшки Муровані (Пустомитівський р-н Львівської обл.), Накваша (Бродівський р-н Львівської обл.), Олеша (Монастириський р-н Тернопільської обл.), Переспа (Сокальський р-н Львівської обл.), Підгірки (Калуський р-н Івано-Франківської обл.), Пізнанка (Гусятинський р-н Тернопільської обл.), Піскі (Городоцький р-н Львівської обл.), Постолівка (Гусятинський р-н Тернопільської обл.), П'ядики (Коломийський р-н Івано-Франківської обл.), Росохач (Городенківський р-н Івано-Франківської обл.), Середня (Калуський р-н Івано-Франківської обл.), Сущин (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Твіржа (Мостиський р-н Львівської обл.), Хлівчани (Сокальський р-н Львівської обл.), Язлівець (Бучацький р-н Тернопільської обл.). В деяких випадках сад міг розміщуватися перпендикулярно до головної

поздовжньої осі. Створення чи акцентування таких осей було характерним елементом планувальної структури галицьких сіл (схема III.2). Зазначена схема розміщення характерна для населених пунктів: Бичківці (Чортківський р-н Тернопільської обл.), Дубка (Городенківський р-н Івано-Франківської обл.), Ляшки Горішні (Миколаївський р-н Львівської обл.), Грушка (Тлумацький р-н Івано-Франківської обл.), Голешів (Жидачівський р-н Львівської обл.), Лятківці (Борщівський р-н Тернопільської обл.).

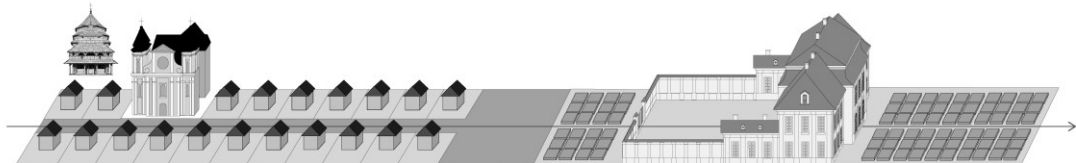
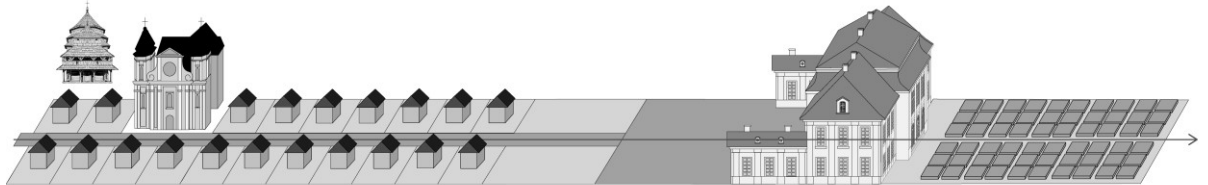

Схема III.1

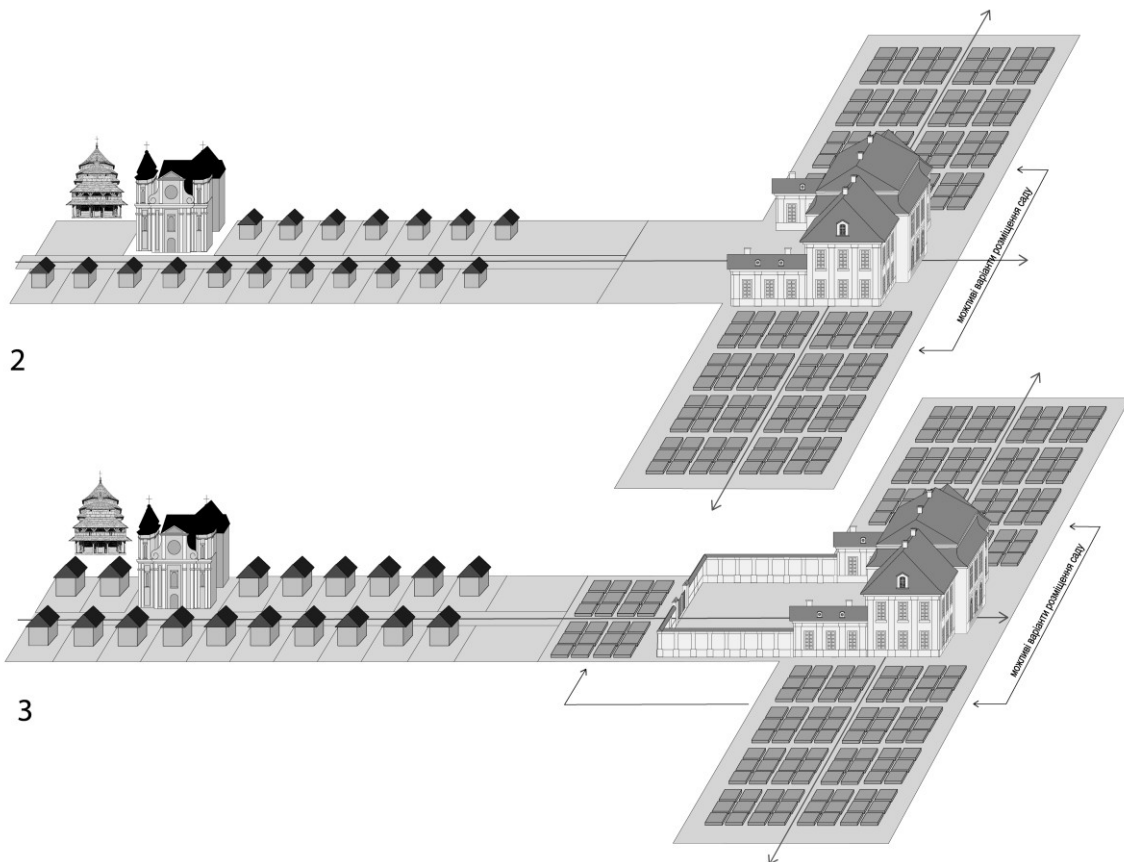

Схема III.2

В Галичині у сільській місцевості були поширені поселення вуличної форми, вона в більшості випадків сформувались з давньої рядової форми. Два

ряди будинків, фасади яких звернені до дороги, утворювали вулицю. У випадку існування резиденції в населеному пункті, ця схема видозмінювалась. Один бік вулиці займав ряд будинків, звернених до дороги, завершувала вулицю сакральна споруда. На іншій стороні вздовж вулиці розміщувалась резиденція з садово-парковим закладенням, планувальна вісь ансамблю проходить паралельно до головної вулиці поселення, для фіксації планувальної осі на її початку чи завершенні споруджується каплиця або інша мала архітектурна форма. Головна сакральна споруда є паралельною до ансамблю резиденції і перпендикулярною до основної споруди резиденції. В епоху бароко, зокрема її останньої фази, яка утвердилась в Галичині у 30-х рр. XVIII ст., була сформована традиція спорудження у вотчинному селі резиденції з садово-парковим закладенням та культовою спорудою. Протягом наступних десятиліть були споруджені численні резиденції з садово-парковими закладеннями, сільські костели, каплиці, сакральні монументи та малі форми, що були підпорядковані єдиному композиційному задуму (схема IV). Описана схема розміщення характерна для населених пунктів: Багатківці (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Боянець (Жовківський р-н Львівської обл.), Вибранівка (Жидачівський р-н Львівської обл.), Вороблевичі (Дрогобицький р-н Львівської обл.), Жуків (Бережанський р-н Тернопільської обл.), Забір'я (Жовківський р-н Львівської обл.), Качанівка (Підволочиський р-н Тернопільської обл.), Лешків (Бродівський р-н Львівської обл.), Комарне (Городоцький р-н Львівської обл.), Милятичі (Пустомитівський р-н Львівської обл.), Соколів (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Станків (Стрийський р-н Львівської обл.).

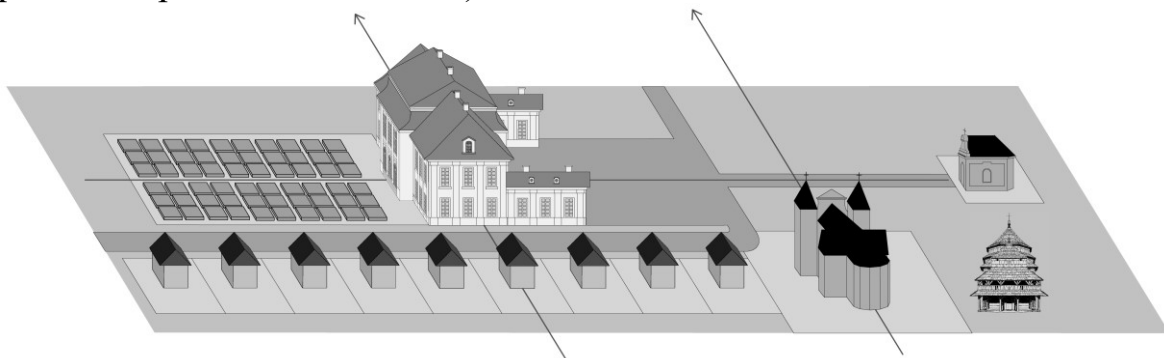

Схема IV

Для території Галичини були характерні поселення безсистемної форми. Виникнення безсистемних форм поселень пов'язано з пережитками патронімії, особливостями рельєфу місцевості та характером господарських занять. Залежно від типу забудови поширеними є два варіанти безсистемних поселень: розсіяно-гніздовий та скупчений. Центральна дорога в цих поселеннях повторювала особливості рельєфу та була сполученням між сусідніми селами. Від центральної дороги чи вулиці відгалужувалися в різних напрямках проїзди,

провулки, що вели до селянських обійсть. При безсистемній формі розпланування населеного пункту сакральна споруда й резиденція подекуди містилися у різних частинах поселення на певних відстанях, поєднувались між собою лише за допомогою візуального зв'язку, між ними пролягала візуальна вісь. У цьому випадку сад розплановувався перпендикулярно до головної споруди резиденції (схема V).

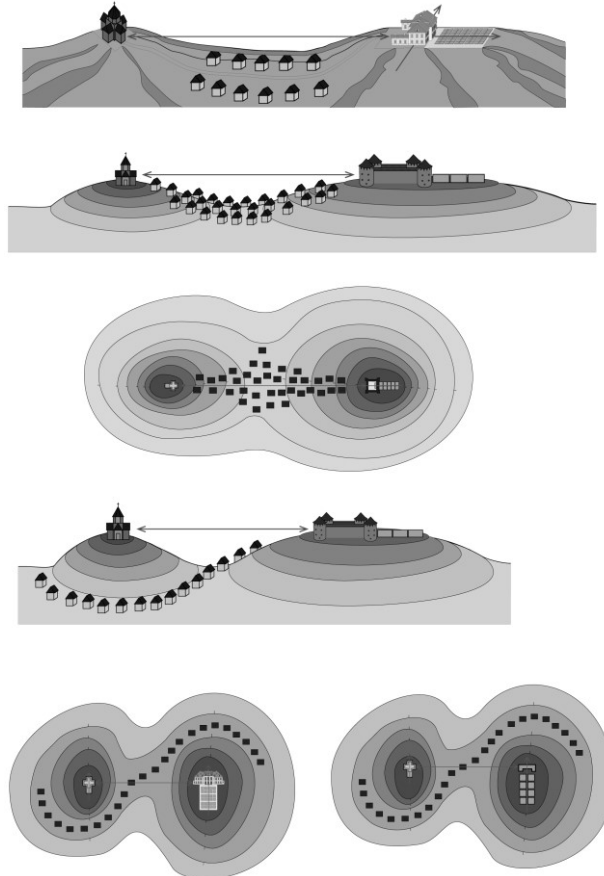

Схема V

Зазначена схема розміщення притаманна для населених пунктів: Вели́ке Колодне (Кам'янка-Бузький р-н Львівської обл.), Вёрбіж (Миколаївський р-н Львівської обл.), Виноград (Городенківський р-н Івано-Франківської обл.), Вісічка (Борщівський р-н Тернопільської обл.), Висо́ке (Монастирський р-н Тернопільської обл.), Зага́йпіль (Коломийський р-н Івано-Франківської обл.), Заде́ревач (Стрийський р-н Львівської обл.), Кача́нівка (Підволочиський р-н Тернопільської обл.), Клю́винці (Гусятинський р-н Тернопільської обл.), Колоденці (Кам'янка-Бузький р-н Львівської обл.), Конюшкі́в (Бродівський р-н Львівської обл.), Копі́чинці (Гусятинський р-н Тернопільської обл.), Кри́ве (Козівський р-н Тернопільської обл.), Му́рване (Старосамбірський р-н Львівської обл.), Виткі́в Новий (Радехівський р-н Львівської обл.), Новосілки (Золочівський р-н Львівської обл.), Збручанське (Борщівський р-н Тернопільської обл.), Переволо́ка (Буцацький р-н Тернопільської обл.), Підпече́ри (Івано-Франківський

р-н Івано-Франківської обл.), Раделичі (Миколаївський р-н Львівської обл.), Самолу́сківці (Гусятинський р-н Тернопільської обл.), Сатанів (Городоцький р-н Хмельницької обл.), Себечів (Сокальський р-н Львівської обл.), Стара́ Могильниця (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Сянкі́ (Турківський р-н Львівської обл.), Шерше́нівка (Борщівський р-н Тернопільської обл.), Якторів (Перемишлянський р-н Львівської обл.), Янів (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.).

Особлива планувальна схема була одержана, коли оборонні споруди — замки були віддалені від населених пунктів і зведені на пагорбах, вздовж річок на схилах до заплави з ескарпуванням схилів і викопуванням рову, в міжріччі — по вододілах. Ці замкові споруди, які були закладені в часи ренесансу, в період бароко зазнали перебудов, модернізації основних структурних елементів. Перетворення торкалися і садових закладень, вони перепланувались або засновувались нові за принципами бароко (схема VI). Зазначена схема розміщення характерна для населених пунктів: Чорний Острів (Жидачівський р-н Львівської обл.), Буданів (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Ваньковичі (Самбірський р-н Львівської обл.), Винники (м. Львів), Збручанське (Борщівський р-н Тернопільської обл.), Золочів (Львівської обл.), Медведівці (Буцацький р-н Тернопільської обл.), Острів (Тернопільський р-н Тернопільської обл.), Переспа (Сокальський р-н Львівської обл.), Поніква (Бродівський р-н Львівської обл.), Постолівка (Гусятинський р-н Тернопільської обл.), Романів (Перемишлянський р-н Львівської обл.), Рогізне (Яворівський р-н Львівської обл.), Чесники (Рогатинський р-н Івано-Франківської обл.)

У разі несприятливої ситуації, після великих пожеж та інших руйнувань-катаклізмів, відбуваються деструктивні явища, старий замок переставав функціонувати та руйнувався або переносився в населений пункт. Тоді закладалась нова резиденція, в якій використовувалась одна з зазначених вище схем розпланування (схема VI).

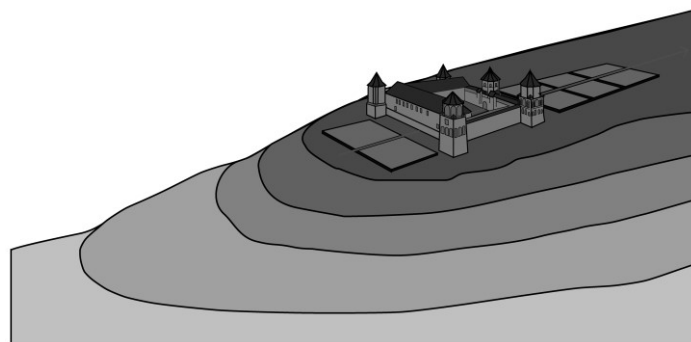

Схема VI

Осердям сільського населеного пункту традиційно вважалася територія поблизу храму. На випадок відсутності сакральної споруди у селі резиденція закладається посередині села, формуючи таким чином територію навкруг чи по обидві сторони від себе (схема VII): Вишнівчик (Теребовлянський р-н Тернопільської обл.), Грушів (Яворівський р-н Львівської обл.), Збручанське (Борщівський р-н Тернопільської обл.), Кам'янобрід (Яворівський р-н Львівської обл.), Кр'асів (Миколаївський р-н Львівської обл.), Лани Соколівські (Стрийський р-н Львівської обл.), Лисичинці (Підволочиський р-н Тернопільської обл.), Міженець (Старосамбірський р-н Львівської обл.), Оброшино (Пустомитівський р-н Львівської обл.), Остріня (Тлумацький р-н Івано-Франківської обл.), Пч'ани (Жидачівський р-н Львівської обл.), Ріхтичі (Дрогобицький р-н Львівської обл.), Руд'а (Кам'янка-Бузький р-н Львівської обл.), Сілець (Сокальський р-н Львівської обл.), Сянкі (Турківський р-н Львівської обл.), Т'орське (Заліщицький р-н Тернопільської обл.), Тщ'енець (Мостиський р-н Львівської обл.).

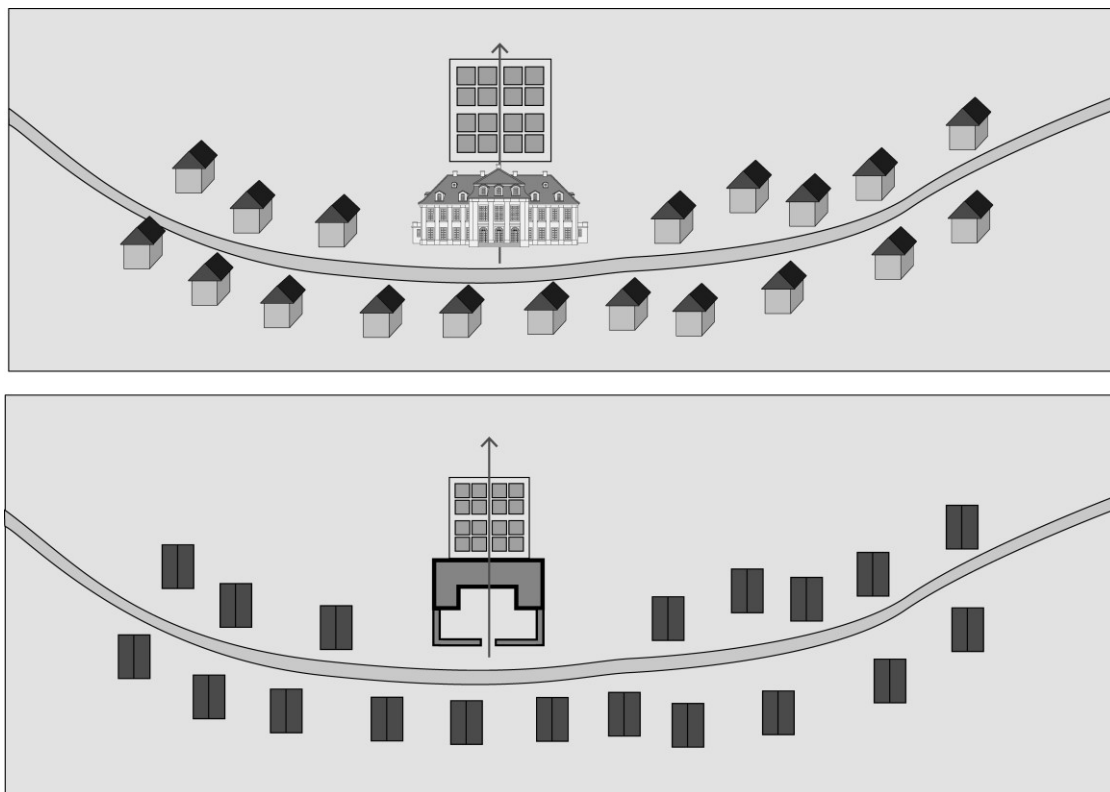

Схема VII

Аналіз просторових та планувально-композиційних співвідношень резиденційних ансамблів з елементами міського та сільського середовища викристалізував загальні принципи їх взаєморозміщення у вигляді дванадцяти схем, що умовно можна розподілити на групи.

Висновки

На основі дослідження конкретних об'єктів встановлено, що розпланування резиденцій з садово-парковими комплексами в просторовій структурі сіл здійснювалося на основі семи схем:

Розміщення резиденції з садово-парковими закладеннями в сільських населених пунктах здійснювалося за сімома групами ландшафтно-планувальних схем. Місцезорозташування резиденційного ансамблю в сільському населеному пункті залежало від наявних чи новозведених християнських сакральних споруд. Були сформовані різноманітні схеми (I—V) взаєморозміщення резиденційного ансамблю, що містив садово-паркове закладення, з церквами, костелами та монастирями. При наявності костелу в населеному пункті (схема I.1) композиційно-планувальна вісь проходила через костел — сад (резиденції) — головна споруда резиденції — сад (резиденції); відповідно якщо роль сакральної одиниці виконував монастир (схема I.2), планувальна вісь проходила через сад (монастиря) — монастирські споруди — сад (резиденції) — споруду резиденції — сад (резиденції). При одночасному існуванні церкви та костелу (схема II.1), резиденція з садом закладається на одній планувальній осі з костелом, утворюючи планувальний прямокутний трикутник, вершини якого займають сад — резиденція — костел — церква. При наявності двох рівноцінних сакральних споруд (схема II.2) утворюється композиційно-планувальний рівнобедрений трикутник, на умовній висоті якого закладається сад резиденції. У випадку, коли кількість сакральних споруд сягає чотирьох (схема II.3), сад резиденції міститься на продовженні однієї з планувальних осей.

При ланцюговій формі поселення резиденція замикала перспективу головної вулиці, утворюючи планувальну вісь **сакральна споруда — резиденція — сад**, сад закладався перпендикулярно (схема III.1) або паралельно (схема III.2) до головної споруди резиденції. При вуличній формі розселення резиденція з садом розплановується на осі, яка паралельна до головної вулиці, початок якої фіксується малою сакральною формою (схема IV). При безсистемній формі поселення між сакральною спорудою і резиденцією, що містились на певних відстанях, утворювалась вісь у вигляді просторово-візуальної лінії, сад розплановувався перпендикулярно до головної споруди резиденції (схема V).

Окрему групу становлять селища без сакральних споруд, які виникли навколо середньовічного чи ренесансного замку, внаслідок трансформації яких за функцією та, частково, за формою постає барокова резиденція, що відіграє роль домінуючого елемента селища (схема VI) або навколишнього ландшафту

(схема VII). Сад закладається відповідно перпендикулярно або паралельно до головної споруди резиденції, враховуючи умови рельєфу.

Література

1. Субтельний О. Україна: Історія / Орест Субтельний. — К.: Либідь, 1993. — 720 с. — (3-тє вид., перероб. і доп.).
2. Тарас В.Я. Історичні витоки походження парку / В.Я.Тарас // Проблеми дослідження, збереження і реставрації об'єктів культурної спадщини. Збірник наукових праць кафедри реставрації і реконструкції архітектурних комплексів. — Львів: Растр-7, 2014. — С. 283 – 296.
3. Тарас В.Я. Історичні аспекти походження саду / В.Я.Тарас // Проблеми дослідження, збереження і реставрації об'єктів культурної спадщини. Збірник наукових праць кафедри реставрації і реконструкції архітектурних комплексів. — Львів: Растр-7, 2014. — С. 297 – 303.
4. Тарас В.Я. Вплив містобудівельних чинників на розпланування барокових замкових садів та парків Галичини / В.Я.Тарас // Проблеми дослідження, збереження і реставрації об'єктів культурної спадщини. Збірник наукових праць кафедри реставрації і реконструкції архітектурних комплексів. — Львів: Растр-7, 2015. — С. 280 – 296.

Abstract

The factors under examination, had influence on the disposition and compositional correlation of palace-park estates of Galicia after concidering of Lulin union 1569. It is ascertained that place park foundation of country surrounding of Galicia was realizing on the base of seven general schemes, formed during the second half of XVII – XVIII centuries.

Keywords: garden-park art, Baroque, town, country land, sacral constructions, castles, palaces, garden, park.